

अभियान

सप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ३१ / अंक : ३५ / २०७८ चैत १८ गते शुक्रबार / Apr 1, 2022 / कूल्य रु. १०/-

सहयोगी दललाई
देउवाको साड्लो

काठमाडौं । गिरिजालाई जसरी ब्रमित पारेर लाभ लिन सकिन्छ भन्ने प्रचण्डलाई कांग्रेस सभापति तथा प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाले साड्लो नीति अखियार गरेको देखिए छ । आवश्यकता अनुसार गठबन्धन हुँच भन्ने नीति लिएपछि प्रचण्ड, माथव नेपालहरू सशंकित बन् पुगेका छन् ।

देउवाको दुईधारा नीति लिएपछि, उनी फेरि प्रधानमन्त्री बन्न चाहन्छन् । यसैका लागि उनले प्रकाशमान र विमलेन्द्र निशिलाई युमराहमा पारेका छन् । रामबन्द्र पौडेललाई भावी राष्ट्रपिता बनाइदिने चास्ती चटाएका छन् । प्रचण्ड पुत्री रेणु दाहाललाई भरतपुर महानगरको मेयरमा समर्थन गर्ने वचन दिएका छन् । माधवकुमार नेपालको केपी ओलीलाई हराउने पर्ने इच्छालाई सधाउने आश्वासन

>>> बाँकी ८ पेजमा

हालीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

राष्ट्रपति र प्रधानमन्त्रीको आश्वासनमा कांग्रेस डुँडै

काठमाडौं । स्थानीय तहको तुनाव जितिजिति नजिकीदै छ, उतिउति राजनितिक दल र सम्भावित उम्मेदवारहरूको दुकुदुकी बढै गएको छ । सम्भावित उम्मेदवारहरूलाई पार्टीले टिक देला कि नदेला भन्नेमा चिन्ता रहेको छ भने जनताले आफूलाई भोट देलान की नदेलान भन्नेमा पनि चिन्ता रहेको छ । पार्टीबीचमा गठबन्धन भएमा आफ्नो टिकट काटिने चिन्ताले सम्भावित उम्मेदवारहरूलाई सताउन थालेको छ । निर्वाचन आई सक्यो तर कुन पार्टीले कहाँ कहाँ टिकट पाउने भन्नेमा गठबन्धनबीचमा कुनै निर्णय हुन सकेको छैन । गठबन्धन बन्न सकेको खण्डमा सबै भन्दा बढीफाइदा माओवादी केन्द्र र नेकपा एकीकृत समाजवादीलाई हुनेछ भने सबै भन्दा घाटा नेपाली कांग्रेसलाई नै हुने प्राय निश्चित रहेको छ । आफूहरूलाई फाइदा हुने भएर माओवादी

>>> बाँकी ८ पेजमा

पार्टीहरूको कमिशन मोहमा अन्धदृष्टि

काठमाडौं । ७९ अर्बको भूमि टावर बन्दै रहेछ । जहाँ जहाँ टावर बन्दैन्, ती आफैमा टावरजस्तै अगल गाउँ हुन् । अगल गाउँमा टावर किन चाहियो ? यसको अर्थ उटाउँ-छ- ठेकदारलाई पोस्ता, कमिशन कुम्ल्याउने । कतिपय भूमि टावरमा त करीडौं भ्रष्टाचारा भएको सोभाए देखन सकिन्छ ।

विश्लेषकहरू भन्छन्- भ्यूटावर अब सगरमाथामा मात्र ठड्याउन बाँकी रहने भयो । नेतृत्व कतिसम्म अन्धा छन् भने स्कूल खोल्दैनन, उपचार नपाएर बाटौं सुक्तेरी हुन्छन, मर्छन् । तिनका लागि अस्ताल खोल्दिएका भए पार्टीको प्रशस्ती नै हुन्यो । कमिशनमा लागेर नेताहरूले नकाम बढी गरेका छन् । यस्ता पार्टी र नेताहरूलाई भतदान गरेर जनताले जिताए भने दोष जनताको हुनेछ जनताले गलत नेताहरूलाई दिङित गर्ने यही बेला हो ।

लोसपालाई गठबन्धनमा ल्याउने प्रयासमा देउवा

काठमाडौं । सत्ता गठबन्धनले गठबन्धन वाहिरहेको लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टी (लोसपा)लाई पनि सत्ता गठबन्धनमा ल्याएर स्थानीय तहको निर्वाचनमा जाने रणनिति प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाले लिएका छन् । सत्ता गठबन्धनलाई उटाउँ डर रहेको छ कैतो लोसपा नेकपा एमालेसँग गठबन्धन गर्दछ की भनेर, नेकपा एमालेलाई एकल्याउन रणनिति अनुसार लोसपालाई गठबन्धनमा ल्याएर आफ्नो नेतृत्वको सरकारमा तिन मन्त्री दिने प्रधानमन्त्री देउवाले लोसपाका अध्यक्ष महन्थ ठाकुर र वरीष्ठ नेता राजेन्द्र महतोसँग त्यस विषयमा पटक पटक वार्ता गरी सकेका छन् ।

लोसपाका नेताहरूले अध्यक्ष ठाकुर र

प्रधानमन्त्री बीचमा वार्ता भए पनि ठोस सहमति नभएको वताएका छन् । गठबन्धनमा जान र सरकारमा सहभागी हुन लोसपाले आफूहरूले उठाएका माग सम्बोधन हुनुपर्न वताउदै आएको छ । लोसपाका माग सम्बोधन गर्न प्रधानमन्त्री तयार रहेको अवस्थामा आफूहरू अहिलेको गठबन्धनमा र सरकारका जान सक्ने लोसपाका नेताहरूले वताएका छन् । लोसपालाई गठबन्धनमा ल्याए जसपाले गठबन्धन तोड्न सक्ने र सरकारवाट फिर्ता हुने धम्की प्रधानमन्त्रीलाई दिईसकेका हुनाले प्रधानमन्त्री देउवाले जसपाका नेताहरूलाई गठबन्धन छोडेर निर्वाचनमा गएको खण्डमा जसपाको नाप्रो

>>> बाँकी ८ पेजमा

कांग्रेसले एमालेलाई रोक्न खोजदा आजमधाती कदम अपनाउन तयार

देउवा र पौडेलको चहानाले कांग्रेस फेरि संकटमा

काठमाडौं । २०७९ वैशाख ३० गते एक पटक ७ सय ५३ वटै स्थानीय तहको निर्वाचन हुने भएपछि राजनितिक दलहरू जोड घटाउनमा रमाउदै गठबन्धनको तयारीमा लागेका छन् । पाँच दलिय सत्ता गठबन्धनले गठबन्धन नै गरेर स्थानीय तहको निर्वाचनमा जाने निर्णय गरेको छ । सत्ताको नेतृत्वकर्ता दल नेपाली कांग्रेसले आवश्यकताको सिद्धान्तन अनुसार स्थानीय तहमा गठबन्धन गर्ने निर्णय गरेपछि मुख्य गरी माओवादी केन्द्र र नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टी कांग्रेसको सो निर्णय पश्चात आशकित रहेका छन् । कांग्रेसका नेताहरूले सबै तहमा गठबन्धन हुन नसक्ने र आफ्नो पार्टी कमजोर रहेको स्थानीय तहमा मात्र गठबन्धन गर्ने उद्देश्य गरेपछि माओवादी केन्द्र र एकीकृत समाजवादी पार्टीलाई छटपटी बढेको छ ।

कांग्रेसका नेताहरूले आफ्नो पार्टी सबै स्थानीय तहमा बढियो अवस्थामा रहेको भएपनि संघीय ससदको प्रमुख विपक्षी दल बढियो अवस्था रहेका हुनाले उसलाई पराजित गर्नेमात्र अन्य दलहरूले उसग गठबन्धन गर्नु परेको बताईरहेका सोही कारणले गर्दा माओवादी केन्द्र र

११ वटा उपमहानगर र नगरपालिकाहरूमा बढी रहेको छ । ६ वटा महानगरपालिका मध्येका ललितपुर महानगर र विराटनगर महानगरपालिका २०७४ सालमा भएको निर्वाचनमा कांग्रेसले जित हात परेको

कारण अहिले पनि ति दुवै महानगर पालिका आफ्नो पार्टीले पाउनु पर्न बताईरहेको छ । कांग्रेस र माओवादीको गठबन्धन बनेकोले पुष्कमल दाहालको गृह जिल्लाको महानगर पालिका भरतपुरमा माओवादीले जितेको हुनाले अहिले पनि उक्त महानगर पालिका आफ्नो पार्टीले पाउनु पर्न अडानमा माओवादी केन्द्र रहेको छ । उक्त महानगरपालिकामा कांग्रेसले नछोइने आफ्नो अडानमा माओवादी केन्द्र स्थानीय तहमा नेताहरूले लिईरहेका छन् । महानगरपालिका र उपमहानगरपालिका मा उम्मेदवार केन्द्रवाट निर्णय गरीने भएकोले गर्दा माओवादी केन्द्र अध्यक्ष दाहाल स्थानीय तहमा नेताहरूले जे भनेपनि केन्द्रवाटे निर्णय हुनु भएकाले गर्दा उक्त महानगरपालिका आफ्नो पार्टीले पाउनेमा दुक्क रहेका छन् ।

सत्ता गठबन्धनमा रहेका एकीकृत समाजवादी नेकपा एमालेवाट विभाजित भएर गठन भएको र समाजवादी पार्टी पहिले पटक निर्वाचनमा गएको हुनाले उसले पहिला एमालेले जितेको काठमाडौं र पोखरा महानगरपालिका मध्यका

>>> बाँकी ८ पेजमा

गठबन्धनको फाइदा माओवादी र समाजवादीलाई

काठमाडौं । कांग्रेसको केन्द्रीय समितिको वैठकले अहिलेको सत्ता गठबन्धनलाई कायमै राखेर सबै तहको निर्वाचनमा गठबन्धन नै गरेर जानु पर्ने पक्षमा पार्टी सभापति शेरबहादुर देउवा रहेपछि संसदापाल पक्षका र संसदापाल इतर पक्षका केही नेताहरूले पनि गठबन्धनके पक्षमा मत जाहेर गरेका छन् ।

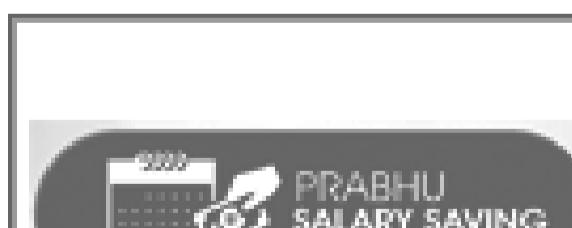
कांग्रेसको केन्द्रीय समितिमा सभापति देउवा दुई तिराई बहुमतमा रहेकाले उनलाई आफ्नो पक्षमा निर्णय गराउन कृनै कठीनाई छैन । पार्टीको आन्तरिक निर्वाचनमा प्रतिस्पर्धा गरेका नेताहरू प्रकाशमान सिंह, विमलेन्द्र निधि र महामन्त्री विश्व प्रकाश शर्मा गठबन्धनका पक्षमा रहेका भएपनि सभापतिको निर्वाचनमा लडेका शेखर कोइराला महान्त्री गगन थापा र पूर्व

>>> बाँकी ८ पेजमा

गठबन्धनकारीले जनतालाई भेडाबाखा समिक्षा

काठमाडौं । नेपाली कांग्रेसले स्थानीय तहको निर्वाचनमा गठबन्धन नै गर्ने निर्णय गरेको छ । सत्ताघटक दलहरू बीचमा गठबन्धन नै गरेर निर्वाचनमा गएको खण्डमा राष्ट्र परिमाण ल्याउन सक्ने आकलन कांग्रेसले गरेको छ । सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू नेपाली कांग्रेस, माओवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी, जनता समाजवादी र सत्ता गठबन्धनबाट वाहिरेको राष्ट्रिय जनमोर्चा बीचमा गठबन्धन हुने भएको छ । प्रधानमन्त्री एवं नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवा, माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुग्याउन उम्मेदवारलाई भोट सहजलपमा साटफेर गर्ने संयन्त्र करसी वनाउने भन्नेमा नै प्रश्न उठेको छ । उटाटा पार्टीका समर्थनले अर्को पार्टीका उम्मेदवारलाई भोट दिन सक्ने

>>> बाँकी ८ पेजमा

मेरो आर

कश्मीर फाइलहरू

अर्जुन कपुर

एजेंडा सेटिङ, फ्रेमिड, र नकली समाचारहरू फैलाउने कुरामा भारतले सधै त्रूलो काम गर्छ ।

११ मार्च २०२२ मा रिलिज भएको कश्मीर फाइल्स एउटा यस्तो कथा हो। विवेक अर्मिहोत्रीद्वारा निर्देशित फिल्म, जसमा अनुपम खेर लगायतका कलाकार छन्, १९९० को हिन्दू-पडित भारत अधिशासित कश्मीरबाट पलायनमा आधारित छ । सन् १९९० को हिन्दू-पण्डित पलायनका विर्सिएका दुःखद घटनाहरूलाई प्रकाशमा ल्याएकोमा अधिकाश भारतीय दर्शकहरूले यसको प्रशंसा गरेका छन् भने कतिपयले यसलाई शोषणकारी र खतरनाक भनेका छन् ।

फिल्मलाई भारतीय जनता पार्टी (भाजपा) सरकारबाट धेरै मान्यता र प्रचार गरिएको छ। धेरै भाजपा शासित राज्यहरूले फिल्ममा कर माफ गरेका छन् । साथै, मध्यप्रदेशको प्रहरी विभागले चलचित्र हेनै एक दिनको बिवा दिएको छ । यसबाहेक, प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले व्यक्तिगत रूपमा चलचित्रको टोलीलाई भेटे र 'वास्तविकतालाई अगाडि ल्याउन' को कामको उच्च प्रशंसा र समर्थन गरे । यी घटनाहरूले यो फिल्मलाई दक्षिणपन्थी राष्ट्रवादीहरूको हितको लागि प्रचार गर्ने वस्तु साबित गर्ने पर्याप्त प्रमाण दिन्छ ।

यहाँको उद्देश्य १९९० को हिन्दू-पडित पलायनलाई चुनौती दिनु वा अस्वीकार

गर्नु होइन तर फिल्मले कतिको पक्षपाती र मुस्लिम विरोधी कथा निर्माण गरेको छ भन्ने कुरामा ध्यान केन्द्रित गर्नु हो ।

एउटा समाजमा जहाँ मुस्लिमहरू पहिले नै भेदभाव र हिंसाको अधीनमा छन्, इस्लामोफोबिक मानसिकताद्वारा संचालित, यो फिल्मले राष्ट्रवादी हिन्दूहरूको मुस्लिमहरूप्रतिको धृणालाई अफ बढाउँछ, फलस्वरूप भारत र क्षेत्र

बयानबाजीको स्पष्ट अर्थ दिन्छ जहाँ पण्डितको भूमिका निभाएका अनुपम खेरले "आजादी (स्वतन्त्रता) आतकवादको गीत हो" भन्दै गरेको देखिन्छ, यो एक वाक्यले कश्मीरी मुस्लिमहरूको सम्पूर्ण स्वतन्त्रता आन्दोलनलाई कमजोर बनाउँछ । र, न्यायको लागि तिनीहरूको संघर्ष जब तपाईं तिनीहरूको स्वतन्त्रताको मागलाई आतकवादको कार्य भन्नुहुन्छ । यस्तो

मा बस्ने मुस्लिमहरूको जीवनलाई अफ दयनीय बनाउँछ।

सामाजिक सञ्जालमा पहिले नै मिडियोहरू भाइरल भइरहेका छन् जसमा हिन्दू युवाहरूले फिल्म हेरेपछि थिएटरहरूमा मुस्लिम विरोधी नारा लगाएको देखाइएको छ।

फिल्मको ट्रेलरले मुस्लिम विरोधी

प्रवचन पक्षपाती मात्र होइन, यसले सबै मुस्लिमहरूलाई अतिवादी, हिंसक र तर्कीनी प्राणीको रूपमा बारम्बार चित्रण गर्छ । अभिनेत्री पल्लवी जोशीले जवाहरलाल नेहरू विश्वविद्यालय (जेएनयू) की प्राध्यापक राधिका मेमनको भूमिका निर्वाह गरेकी छन् ।

यो अरुन्धती रोयको वरिपरि मोडेल

गरिएको चरित्र हो जो एक लोकप्रिय उपन्यासकार, राजनीतिक कार्यकर्ता र बुकर पुस्तकार विजेता लेखक हुन्, जसले आफ्नो अच्युत कामहरू मध्ये कश्मीरमा धेरै पुस्तकहरू लेखेका छन्। उनीहरूको आफ्नो कामका साथै स्वतन्त्र असन्तुष्ट विचारहरूका लागि विश्वभर प्रसिद्ध छन्।

प्रोफेसर मेमनको चरित्र (जो उनको वरिपरि बनाइएको छ) एउटा दृश्यमा

भन्छ, "कश्मीर भारतको अभिन्न अग होइन, र यो ऐतिहासिक तथ्य हो", र अरुन्धती रोयले उनको एउटामा बोलेका यी शब्दहरू हुन्। अन्तर्वर्तीहरू

अरुन्धती रोयको चरित्रिको चित्रणलाई समस्याग्रस्त बनाउने कुरा के हो भने मिडियासँग कुरा गर्दै अभिनेत्री पल्लवी जोशीले 'मेरो चरित्रलाई मानिसहरूले धृणा गरेको म चाहन्दू' भनिन् ।

देशको असन्तुष्ट आवाजमा आधारित चरित्रलाई धृणा गर्न मानिसहरूलाई सोध्नु भनेको त्यो व्यक्तिलाई धृणा गर्न र उसले विश्वास गरेको कुरा मानिसहरूलाई भन्नु बाबार हो ।

अरुन्धती रोयलाई निशाना बनाउने र व्यक्ति जस्तो शिक्षा संस्थालाई स्टेरियोटाइप गर्नेदेखि जुन पहिले नै दक्षिणपन्थी राष्ट्रवादीहरूको आगोमा छ, फिल्मले देशमा अवरिथत इस्लामोफोबियालाई इन्धन गर्न कुनै कसर बाँकी राखेको छैन।

भारतसँग विश्वभर धेरै राम्रो संगठित र संस्थागत एजेन्डा मेसिनरी छ, र यसले आफ्नो बयानबाजीलाई बढावा दिन मिडिया आउलेटहरूको प्रयोग र दुरुपयोग गर्दछ।

विशेष गरी धारा ३७० र ३५-ए खारेज गरेर कश्मीरमा भएको मानवअधिकार

उल्लङ्घनलाई लिएर भारतभित्र र बाहिरका मानिसहरूले भारतलाई प्रश्न थालेका छन्, राज्यको विशेष हैसियत खोसेर बसोबास गर्ने कानुनलाई परिवर्तन गरेपछि यो फिल्म रिलिज भएको हो । क्षेत्रको जनसाधिकीय परिवर्तन । कश्मीर विवाद ७५ वर्ष पुरानो हो र यी सात दशकभन्दा बढी अवधिमा कश्मीरमा भएका जबरजस्ती बेपता, सामूहिक हत्या, बलाकार र यातनालगायत गम्भीर मानवअधिकार उल्लङ्घनका लामो सूची छ ।

गावकडल ब्रिज नरसंहार, कुनान-पाशपोरा सामूहिक बलाकार, काण्ड, सोपोर नरसंहार, र बिजबेहरा हत्याकाण्ड क्षेत्र भाइरहेको हत्या त्रासदीलाई नामहरू हुन्, र यी अपराधहरू हुन् जुन भारतीय सुरक्षा बल र भारतीय सेनाले गरेका थिए ।

कश्मीरका हरेक परिवारसँग एउटा दर्दनाक कथा छ । तर राज्यले विगत ७

दशकमा कश्मीरमा शहीद भएका लाखौं मुस्लिमहरूलाई बेवास्ता गर्ने त्रासदीलाई

हातमा लिएर आफ्नो एजेन्डालाई मात्र बलियो बनाउने चलचित्रलाई मनाउँछ ।

भारतले फेरि एक पटक भुइँचालोको भुम्री औँखामा राखेर जगतलाई मुर्ख बनाउन खोजेको छ ।

जबसम्म कसैले ती लिंकरहरू हटाउने प्रयास गर्दैन भने संसार तिनीहरूको रणनीतिमा फस्नेछ ।

INDIA'S HI-TECH WEAPONS BUILD-UP: A SERIOUS THREAT TO PAKISTAN

Mr Khan

SINCE signing of the defence and nuclear deals with the US in 2005 and 2008 respectively, and especially after having been declared as US's close defence partner in 2016, as part of its Indo-Pacific Strategy to contain China's peaceful rise, India got a major opportunity to purchase high-tech military weapons systems of its choice from the western military powers, apart from Russia, with whom it already had strong defence relations. To purchase the most modern weapons, while India uses China threat theory, it also possesses a lot of Forex reserves to purchase the weapons, as over the years it has amassed an impressive amount of \$ 641 billion reserves.

Although, despite the above-mentioned hefty amount of Forex reserves, as per the Business Standard, India is still 101st in the Global Hunger Index (GHI) 2021 of 116 countries, and is behind its neighbours Pakistan, Bangladesh and Nepal. This widespread hunger prevails in India because, instead of spending on its poor population to end the hunger, India has used its foreign exchange reserves to purchase modern arms and military equipment to become a major power. For this purpose, the Modi government is spending a huge amount of US dollars for purchasing costly weapon systems. Following are the

major examples. According to the Economic Times, India has signed 182 defence deals over the last 3 years and in the current year. The defence equipment included ships, missiles, rockets, simulators, tanks, guns, aircraft, helicopters and radars. As per India Today, on 22 October 2021 India signed a contract worth Rs 423 crore with the US for procurement of MK 54 Torpedo and Expendable (Chaff and Flares) for the Indian Navy. These weapons are the

from meagre USD 6.2 million to a whopping USD 3.4-billion in 2019. Recently, India has purchased 36 French Rafale fighter jets, fitted with scalp and meteor missiles having beyond visual range of 300 kilometers, worth \$9.4 billion, out of which five aircraft have already been received by the Indian Air Force.

India also plans to upgrade 59 of its MiG-29 aircraft and buy 21 more from Russia for about \$1 billion. According to India Today, as per the deal already signed with Russia, India will

billion. Moreover, as India wants to replace the fleet of its aging fighter aircraft, competitors for the 115-plane purchase include the F-21, Boeing's F/A-18E/F, the Rafale, the European Typhoon, the Swedish Gripen E and the Russian MiG-35 and Su-35. Indian companies would assemble the new jets on license.

Lockheed Martin of the US has also offered the co-production of F-21 Fighter aircraft to India in collaboration with Tata. Despite the US expectations that an economically and militarily strong India will act as a bulwark for containing China, it is more likely that India would never fight with China to implement the US Indo-Pacific strategy.

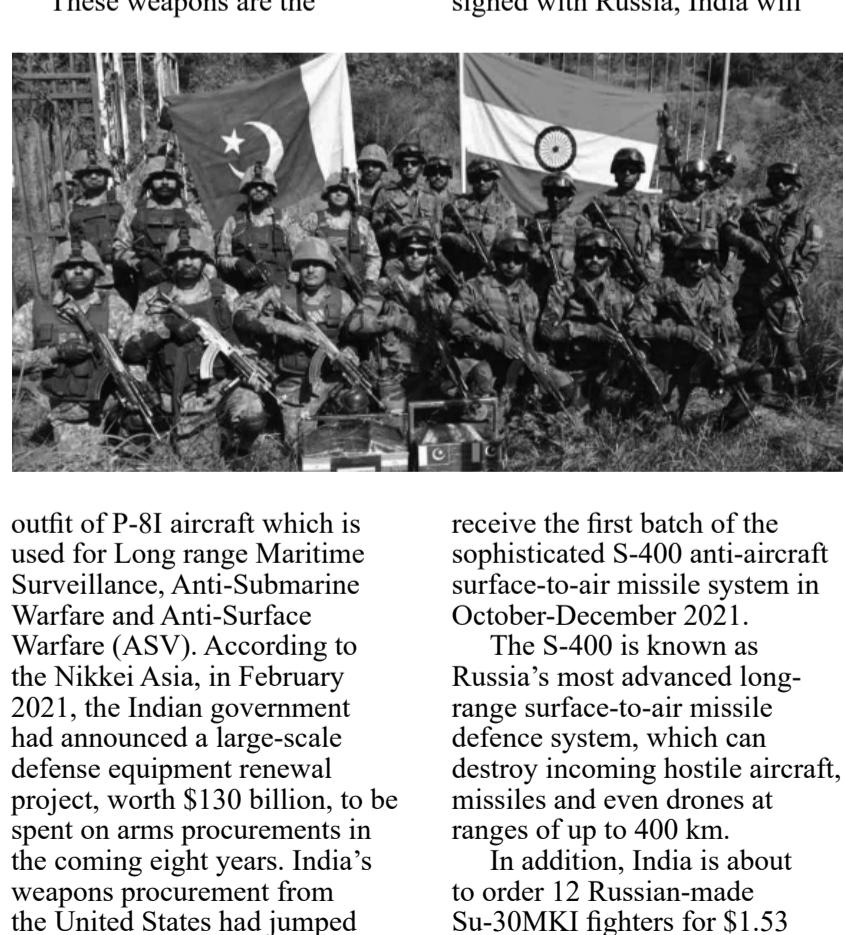
In fact, by becoming a partner in the US Indo-Pacific strategy, India is basically exploiting this opportunity to get the western economic investments and the modern weapon systems to become a major economic/military power.

Hence, the above discussed arms buildup by India and the most modern weapons systems it is acquiring will be mainly used against Pakistan. In this context, India's acquisition of the modern aircraft, like the French Rafale with BVR range of 300 kms, F-21, the Russian SU-30, and 35, and the Russian S-400 anti-missile system with 400 kms interception range and the naval weapons, like the nuclear submarines are a serious threat to Pakistan's sovereignty. India can use the modern

aircraft for the so called surgical strikes in Pakistan just to prove its air superiority and show to the world that it is an uncontested regional power. In case of a war, because of such superior weapons, Pakistan's nuclear threshold will be lowered.

Therefore, to deter India from violating Pakistan's sovereignty, it is necessary that Pakistan should also acquire a limited number of the matching conventional weapons. In this context, although the past successive governments in Pakistan have failed to build the required Forex reserves, as, comparing India and Pakistan's size/population, Pakistan should have built at least one sixth of India's Forex reserves, equal to \$ 120 billion. But, up till October 2021, Pakistan has got Forex reserves of only \$ 25 billion. Still, Pakistan can spend about \$5 billion to acquire a limited number of high-tech modern weapon systems to fail India's plans of establishing its conventional military dominance over Pakistan.

In this context, it is a right step that Pakistan Army has recently inducted the state-of-the-art Chinese-origin HQ-9/P HIMADS, high to medium air defence system, which nearly matches the capabilities of the Russian S-400 anti-missile system. Similarly, Pakistan also needs to procure on priority a limited number of modern aircraft matching the capabilities of Rafale, F-21, and SU-30 and a few nuclear submarines

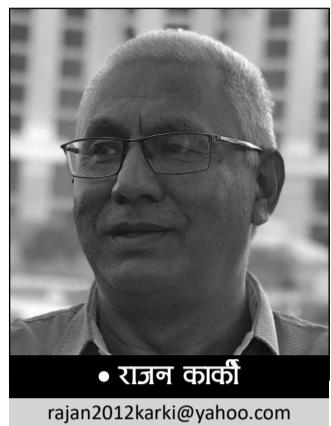

receive the first batch of the sophisticated S-400 anti-aircraft surface-to-air missile system in October-December 2021.

The S-400 is known as Russia's most advanced long-range surface-to-air missile defence system, which can destroy incoming hostile aircraft, missiles and even drones at ranges of up to 400 km.

In addition, India is about to order 12 Russian-made Su-30MKI fighters for \$1.53

समुद्र मन्थन सुरु भयो, अमृतको हारालुङ्घ, विष पिउने को ?

• राजन कार्की

rajan2012karki@yahoo.com

देवताले समुद्र मन्थन गरेर पृथ्वीको रचना गर्न अमृतको लोभ देखाएर असुरको सहयोग लिए । देवता इतरलाई भ्रमित पारेर अमृत देवता आफैले पिए । त्यसपछिको युद्ध देवासुर सडग्राम हो । दैत्यराज वलीसमेत परास्त हुनपुगे । समुद्र मन्थनबाट १४ रत्न निर्सिकका थिए- कामधेनु, उच्चेश्वा घोडा, ऐरावत हाती, मणि, कल्पवृक्ष, रम्भा अप्सरा, देवी लक्ष्मी, वारुणी देवी, चन्द्रमा, परिजात, पाञ्चजन्य शङ्ख, अमृत कलश । सबै देवताका भागमा परे, अन्य कसैले केही पाएनन् । यहाँसम्म कि निस्केको कालकूट विष कसैले पिउने भन्ने अतास चलेको थियो, देवधिदेव महादेवले ग्रहण गरे ।

राजनीतिमा निर्वाचन संवैधानिक पद्धति रचना गर्न समुद्र मन्थन हो । सम्पूर्ण शक्ति मतदाता हुन् । पार्टीहरूले मतदातालाई असुर व्यवहार गरिरहेका छन् । निर्वाचनमा मतदातालाई भ्रमित पारेर परिणामलाई आफ्नो स्वार्थमा उपयोग गर्छन् नेतृत्वले । सार्वभौम शक्ति विजेता हुनुपर्नेमा निर्वाचनपछि परास्त गरिन्छन् । मतदाताको थाप्लोमा कालकूट विष दिएर जनप्रतिनिधि सत्ता, शक्ति र सम्पन्नताको अमृत पान गर्छन् । निर्वाचनको यो परिक्रमा यसेगरी चल्दै आएको छ । आन्दोलनको सफलता, निर्वाचनको परिणामले जनताको समृद्धि र शान्त स्थापित गर्न सकेको देखिन्दै ।

२०५२ सालपछिको १० वर्ष जनयुद्ध,

२०६३ सालको जनआन्दोलन, महाकाली सन्धि, एमसिसी, हरेक निर्वाचनमा स्वर्णीय सुख प्राप्त हुने भ्रम फैलाइयो । डुखेका तिनकेका सहारा भनेहैं दुखी जनताले पत्याउँदै आए । आशी आशमा सन्तान दरसन्तान स्वर्गवास हुँदै गए, स्वर्ग स्वर्णीय सुख कहिले देख्न पाएनन् ।

निर्वाचनपछि प्राप्त शक्तिकाल शक्तिशाली बनेका हरेक पार्टी, हरेक नेतामा पशुप्रवृत्ति बढेर गयो । जनतामा निराशा बढ्यो, गणतन्त्रमा गणको अपनत्व स्थापित हुनसकेन । गणतन्त्र, लोकतन्त्र नेता र तिनका विरपिरिकाका लागि हरेक दिन दैरी आए सरह आयो । आम नागरिकले गणतन्त्र भनेको सक्नेले लुट्ने खाने व्यवस्था रहेछ भनेर बुझन थालेको १५ वर्ष भयो । तैपनि जनता अमृत लोकतन्त्रको सुखानुभूति खोज विद्रोह गर्न सक्दैनन् । नेता भ्रम छिरहेका छन्, पार्टी भ्रमित पारिहेका छन्, नागरिक भ्रमको तुवालोमा रलमिलएका छन् । अलमिलएका देखिन्छन् । यसकारण २०६३ पछिको परिवर्तन राष्ट्र विनष्ट हुने छल विजय, छदम शासन सावित हुनुपुर्नेको छ । प्रश्न उठेको छ- हिन्दुर्धर्म, राजतन्त्रलाई घेराबन्दीको व्यूहरचनाको घट्टमा धूलोपिठो बनाउनेहरूमा राजतन्त्रका विरोधीमात्र थिए कि सारथी पनि थिए ? जो थिए, ती नेपाली तत्त्व, नेपालीत्व नभएकाहरूमात्र थिए भन्न सकिन्छ । किनकि परिवर्तन भयो, जनताको जीवनस्तरमा परिवर्तन आएन । देश भन भन जोखिमा पर्ने गएको छ । राष्ट्रियता, राष्ट्रिय स्वतन्त्रता साँघुरिन थालेको छ । देशहितभन्दा पराईहितको चिन्तामा नेतृत्व नतमस्तक भएको छ ।

ऐतिहासिक वर्णन अनुसार विक्रमादित्यका नौ रत्नहरू थिए । अमरसिंह, धनवन्तरी, घटकबरपारा, कालिदास, क्षमनाका, शङ्खकु, भरमिरा, भार्ष्वी र भेतलाम्भु । मुगल साम्राज्यका समाट अकवरका पनि राजकाजमा सधाउने नौ रत्नहरू थिए- अबुल फजल, राजा टोडीमल, अबुल रहिम खान, राजा वीरबल, मुलाह दो पिजा, शेख फैज, फकिर अजियो दिन, तानसेन, राजा मान सिंह । उनीहरू कसैले साम्राज्य र समाटलाई धोका दिएनन् । इमान

तिनको धर्म कर्म भयो । हिजे पञ्चायतका महारथी, बहुदलका महारथी र वर्तमानमा लोकतन्त्रका महारथीहरू रत्न हुन् कि दुख गा ? यिनमा देश र देशवासीप्रति इमान छ कि छेन ? आफैले जारी गरेको संविधान, पद्धतिप्रति राजनीतिक प्रतिवद्वता कति छ ? यी प्रश्न यसकारण यक्ष प्रश्न हुन किनभने राजनीतिमा इमान, विधिप्रतिको सम्मान, वेष्टमिनिस्टर पद्धतिप्रतिको आदर बाँकी रहेको देखिन्न । जुन देशमा अदालत सङ्कमा पुर्छ, संवैधानिकता नगरबद्धजस्तो लाग्छ, त्यो देशमा लोकतन्त्र छ भन्न दिउँसे रात पन्यो भन्नुजरै हो ।

चम्कनु पर्ने हो, आकर्षण लाग्नुपर्ने हो । राजनीतिमा त भष्टाचार, अनाचार, दुराचार, बलात्कार मात्र देखिन्छ । राजनीतिका रत्नहरू स्वाधीन छेनन्, सार्वभौम पनि छेनन् । जिवन्त छेनन् । लास र दासजस्ता लाग्नन् । किनकि आँखा छ देख्दैनन्, कान छ सुन्दैनन्, विके छ बोल्दैनन् । गिरीमा पराजीवी सलबलाएपछि ऊ आदेश कुरेर बस्छ, हस्त भन्का लागि टाउकोमात्र हल्लाउँछ । नेता थुप्रै छन्, राजनेता कोही छेनन् । लोकतन्त्रिक गणतन्त्र दयालादो बन्नुको कारण यही हो ।

०४६ सालको होस् कि ०६३ सालको

● ● ●

राजनीतिमा निर्वाचन संवैधानिक पद्धति रचना गर्ने समुद्र मन्थन हो । सम्पूर्ण शक्ति मतदाता हुन् । पार्टीहरूले मतदातालाई असूर व्यवहार गरिरहेका छन् । पार्टीहरूले मतदातालाई असूर व्यवहार गरिरहेका छन् । निर्वाचनमा मतदातालाई असूर पारेर परिणामलाई आफ्नो स्वार्थमा उपयोग गर्छन् नेतृत्वले । सार्वभौम शक्ति विजेता हुनुपर्नेमा निर्वाचनपछि परास्त गरिन्छन् । मतदाताको थाप्लोमा कालकूट विष दिएर परिवर्तनिधि सत्ता, शक्ति र सम्पन्नताको अमृत पान गर्छन् । निर्वाचनको यो परिक्रमा यसेगरी चल्दै आएको छ । आन्दोलनको सफलता, निर्वाचनको परिणामले जनताको समृद्धि र शान्त स्थापित गर्न सकेको देखिन्दै ।

● ● ●

रत्नहरूमा पनि नवरत्न भनिन्छ । रुखी अर्थात् सूर्य, पर्ल अर्थात् चन्द्र, रेड कोरल अर्थात् मंगल, इमरल्ड अर्थात् बुध, यलो सपायर अर्थात् बृहस्पति, डायमण्ड अर्थात् शुक्र, ब्लु सफायर अर्थात् शनि, हेसोनाइट अर्थात् राहु, क्याट्स आई अर्थात् केरु । डायमण्ड शक्ति, धन, शत्रुमाथि विजयको स्वरूप हो । रुखी सफलता र लामो आयुका लाग्नि हो । इमरल्ड बल र सुरक्षाको प्रतीक हो । यलो सफायर चमक र प्रेम हो । गार्नेट सुखास्थ्य हो । ब्लु सफायर प्रेम र सम्पत्ति हो । पर्ल पवित्रता, खुरी र दुश्मनमाथिको सफलता हो । जरकन धन र सफलता हो भने क्याट्स आई आगो वा गतिबाट संरक्षण हो । यसकारण नवरत्नको महत्व सामाजिक अथवा राजनीतिक जीवनको अङ्ग मानिन्छ । रत्नहरू राजनीतिका अङ्ग हुन् तर राजनीतिमा रत्न छन् जस्तो लाग्दैन । भए

वैज्ञानिक एउटा कथा छ- हलाले विष आविष्कार गन्यो । उसलाई आफ्नो सफलतामा आफैलाई शंका लाग्यो । विष बन्नो कि बनेन द्वीविधामा परेपछि उसले आफैमाथि प्रयोग गन्यो । हलाले आफ्नो आविष्कारलाई ढाडो धाँटी लगाएर तनकै तन्काइदियो । हलाको हल भयो । अर्थात् हल मन्यो । त्यसपछि विष हलालको

नामकरण हुनयगो । नेपालको राजनीतिक परिवर्तनको अधि र पछिको घटनाप्रसङ्ग छलाहलसँग मिल्छ । यतिबेल राजनीति हलाको हल नियति भोगिरहेको छ ।

यसको ताजा उदाहरण हो- परिवर्तनपछि लोकतन्त्र आलु खाएर पेडाको धाक लगाएजस्तो भयो । हरेक पार्टी महाभारतमा गान्धारीले सदै आँखामा पट्टी बाँधेजसरी नक्कली अन्धा बनेका छन् र भन्न-लोकतन्त्रले धेरै परिवर्तन त्यायो । नयाँ नेपाल बन्यो । यथार्थमा नयाँ नेपाल होइन, यस्तो ताजुली निकालने, स्याटेलाइटबाट विजुली बेच्ने, हिन्दू महासागरमा पानी जहाज चलाउने, भान्छा भान्छामा ग्यासको पाइप पुऱ्याइदिने, मोनो रेल, केर्लड काठमाडौं रेल चलाउने, घरघरमा दाल चामल पुऱ्याइदिने, सुती सुती खानोस् भन्ने, एमसिसीले विकासको मूल फुटाइदिने, जुता नमिले खुट्टा ताछुनुपर्छ भन्नेसम्मका जनप्रतिनिधि देखिए । मानसिकता किन यति धेरै बिकृत हो ? जनबलका लिएर सस्तो बजारमा सार्वभौमिकता बेन्चे राजनीति भनेको यही हो ।

संविधान- सिरान हालेर सुल सकिने पवित्र गीता, कुरान, बाइबलजस्तो होस् न । लोकतन्त्रको लाज छोने लगाउंटी पनि बन्न सकेन । जो सत्तामा जान्छ, भाग शान्ति मिलाएर शासन गर्छ । जो सडकमा छन्, तिनीहरू हैसियतानुसारको भाग खोज्छन् । पार्टीहरू सत्तालाई काटेर मासु भाग लगाएर खाने पसल पो भयो ।

संविधान विधि हो कि नेताहरूका लागि खोलिएको मधुशाला ?

लोकतन्त्रमा हुनेपर्ने गुण भनेको आचरण र इमान हो । सत्ताका लागि सिद्धान्त र पहिचान नै मासन तैयार पार्टीहरू देखदा लाग्छ, नेपालको राजनीति खसी बजार बनिसक्यो ।

अफ्रिका अँध्यारो महादेश भनेर चिन्निध्यो । अफ्रिका उज्यालो भइसक्यो । जम्भाजात जेठोमध्येको स्वतन्त्र उच्चालो मुलुक नेपाल, अँध्यारोति लम्किरहेको छ । अमृत लोकतन्त्रमा उर्लदो अराजक विष अरै देश र दुनियाँको थाप्लोमा खन्याइरहने ?

साल्ट ट्रेडिङ कंपनी लिमिटेड

द्वारा प्रवर्द्धित

ज्याँस

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

- ISI स्टाण्डर्डको भित्र बाहिर रवर कोट मै बीचमा
- स्टिलको जाली भएको ३ तहको होजपाइप
- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- पुन: प्रयोग गर्न न सकिने

पद्धत्यौ हाती बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु ध्वस्त पारे समाज ।

मन्यो ज्यूँदै त्यो जस्ले बिरियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मर्रे पनि जस्ले सरिक्यो देशको माटो ।

कायर भेर पटक पटक मर्नुमन्दा
बहादुर भेर एकै पटक मर्न सकौ।

अभियान

सम्पादकीय

कांग्रेस, माओवादी र समाजवादीको बलियो हतियार

२०७९ वैशाख ३० गते स्थानीय तहको निर्वाचन हुने पवका पक्की भएको छ। मुलुकमा रहेका ७ सय ५३ वटै स्थानीय तहमा एकै पटक निर्वाचन हुने भएपछि राजनितिक दलहरूले सक्रियता बढाउदै लगेका छन्। ठूला साना सबै राजनितिक दलहरूले जेतातालाई आफ्नो पक्षमा मतदान गर्ने अनेक प्रकारका आश्वासनहरू दिँदैं आएका छन्। मुलुकका ठूला भनिएका राजनितिक दलहरू मध्येको नेकपा एमाले, नेपाली कांग्रेस, माओवादी केन्द्र लगायतका दलहरूले पनि आफ्नो सक्रियता बढाउदै लगेका छन्। नेपाली कांग्रेसले त आफ्नो विचार र सिद्धान्त तै नमिन्ने दलहरूसँग गठबन्धन गरीरहेको र स्थानीय तहमा समेत गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा जाने सम्भावना देखिएको छ। गठबन्धन भनेको आम्नो विचार र सिद्धान्त मिलेसँग हुनु पर्नेमा कांग्रेसले निर्वाचन जितैको लागि मात्र गठबन्धन गर्ने प्रयास गरेको हुनाले नेपाली कांग्रेसले आफ्नो निति सिद्धान्त र विचार छोडौदै गएको प्रष्ठ हुँदै गएको छ। नेपाली कांग्रेस सबैभन्दा पुरानो र प्रजातान्त्रिक पार्टी भएपनि कांग्रेसले त्यो सिद्धान्त र विचारलाई छोडेर सत्ता कै लागि मात्र राजनितिक गरेको आरोप कांग्रेसमाझी लाई आएको छ।

रक्त का आरप कांग्रेसमार्दी सत्तावद जाइका छ। मुलुकोंको अहिलेको सबै भन्ना ढूलो पार्टी नेकपा एमाले त्रिमुख प्रतिपक्षी दल रहेका हुनाले अहिलेको पाँच दिलिय गठबन्धनले तेकपा एमालेलाई एकलाउने रणनितिका साथ स्थानीय तह प्रदेशसभा र संघीय ससदको निर्वाचनमा समेत गठबन्धन तै गरेर निर्वाचनमा जाने जुन रणनिति लिएको छ, त्यो कांग्रेस कै लागि घातक सावित हुन सक्छ। राजनितिक गर्न दलको आफ्नो निति सिद्धान्त र विचार छोडेर सत्तामा पुने मात्र रणनिति लिन भनेको जनतालाई भुक्ताउने प्रयास भन्ना बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन। आफ्नो निति सिद्धान्त र विचार छोडेर सत्तामात्र ताक्नु जनतामाथी गरेको अर्को अपराध हो। कांग्रेसले आफ्नो सिद्धान्तलाई छोडेर गठबन्धन गर्नु भनेको अहिलेको कांग्रेसलाई त्यहा सम्म पुऱ्याउन हिजो ज्यानको वाजी लगाएर कांग्रेसको निर्माण गरेको व्यक्तिहरू माथीको अन्याय र कांग्रेस स्थापक नेताहरूमाथी गरीएको घाट हो। माओवादी केन्द्रले चलाएको १० वर्षी जनयुद्धका बेला धैर्यै कांग्रेसजनहरूको हत्या भएको थियो। उनीहरू कांग्रेस भएकै कारणले मारिएका थिए र अहिले कांग्रेस नेतृत्वले ति मारिएका व्यक्तिहरूलाई न्याय दिएको छ त? आफै पार्टीको समर्थनमा अपराधीहरूसँग सत्ता गठबन्धन कै लागि गठबन्धन गर्नु न्यायसँग हुन्छ त? राजनितिक गर्न भनेको सत्तामा पुग्नुमात्र हो भने गणेशमान सिंह कहिलै सत्तामा गएनन्। तर आज कांग्रेस कै नेताहरूका लागि मात्र नभएर उनी अन्य पार्टीका लागि पनि सर्वमान्य भएका छन्। भारतमा महात्मागान्धी कहिलै सत्तामा गएनन्। उनी अहिले भारतका राष्ट्रपिता भएका छन्। मरणोपरान्त पनि गणेशमान र महात्मागान्धीलाई जनताले शद्गा गर्न गरेका छन्। आफौ तो पार्टीका सर्वमान्य नेताको आर्दश, विचार र सिद्धान्तलाई रद्दीको टोकीरीमा फालेर कांग्रेसले सत्ताकै लागि मात्र राजनितिक गर्नु भनेको कांग्रेस र कांग्रेसका स्थापनकालका नेताहरूमाथी घात गरेको स्वीकार कांग्रेसजनहरूले किन तार्क? पछिल्लो समयमा कांग्रेसका नेताहरूले सत्ताको लागि जस्तोसुकै कार्य गर्न पछि नपर्न उद्घोष गर्न थालेका छन्। अहिलेको गठबन्धनलाई कायम राखेर स्थानीय तह, प्रदेश सभा र संघीय ससदको निर्वाचन सम्मै गएको खण्डमा आउदो ससदीय चुनावपछि पनि शेरबहादुर देउवालाई नै प्रधानमन्त्री बनाउने माओवादी केन्द्र र नेकपा एकिकृत समाजवादीका अध्यक्ष पुष्टकमल दाहाल र माधव नेपालले आश्वासन दिएका र नेपाली कांग्रेसका नेता रामचन्द्र पौडेललाई राष्ट्रपति बनाउने आश्वासन दिएका हुनाले देउवा र पौडेलको एउटै स्वर भएको छ। देउवा पहिलो पटक सभापति रहेका बेला तेजा पौडेलले स्थापन इतर पक्षको भूमीकामा रहेर सभापति देउवालाई असहयोग गर्दै आएका थिए तर अहिले उनीहरू एक भएका छन् त्यस्को कारण हो प्रधानमन्त्री र राष्ट्रपति पाउने आश्वासन। त्यही आश्वासनले गर्दा देउवा र पौडेल कै इच्छामा अहिलेको गठबन्धनलाई कायम राखेर उनीहरू सबै तहको निर्वाचनमा जान तयार रहेका छन्। यसरी नेपाली कांग्रेसले आफैनै नेताहरू र कांग्रेस समर्थक जनतालाई समेत धोका दिने प्राय पक्वका पक्वकी रहेको छ।

नेपाली कांग्रेसका सभापति एवं प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवा विगत देखी नै सत्ताका लागि जस्तो सुकै कार्य गर्न तयार रहेको इतिहास सॉक्षी रहेको छ । उनी प्रधानमन्त्री भएका बेला विगतमा भएका अनेकौं कापडहरू भएका छन् । ससदमा अविश्वासको प्रस्ताव आएपछि तत्कालीन सासदहरूलाई बैक भगाउने देखी लिएर पजेरो कापड लगायतका अनेक कापडमा देउवाको नाम जोडिएको छ । उनी जसरी भएपनि पदमा अडिरहन जुनसुकै हर्कत गर्न पछि पदन्तन् भने प्रमाणित त विगतको इतिहासले तै गरी सकेको हुनाले अहिलेपनि पुन ध्रुतानमन्त्री बन्नको लागि पार्टीलाई हतियारको रूपमा प्रयोग गर्न सकृय भएका छन् । पछिल्लो अवस्थामा कम्पुनिष्ठ पार्टीहरू विभाजन भएका र एकले अकोलाई गालि गलैजा गरी रहेका बेला सम्पन्न हुने निर्वाचन कांग्रेसका लागि सुर्वण अवसर भएपनि कांग्रेसले त्यो अवसर लिन चाहेको जस्तो देखिएको छैन । कम्पुनिष्ठहरू विभाजित भएका र अन्य दलहरूले कांग्रेसलाई खासै असर पार्न सक्ने सम्भावना न्यून रहेको भएपनि पार्टीलाई ध्वस्त पारेरै भएपनि देउवा र पौंडेल गठबन्धनको पक्षमा रहेर पद प्राप्ति गर्न रणनितिमा लागेका छन् । माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्टकमल दाहालले तत्कालीन प्रधानमन्त्री एवं पार्टी सभापति गिरीजा प्रसाद कोइरालालाई धनि राष्ट्रपति बनाउदिने आश्वासन दिएका थिए । तर अन्तिम समयमा माओवादी केन्द्र पछि हट्यो कोइराला राष्ट्रपति बन्न पाएनन् । माओवादी केन्द्रले आफ्लो स्वार्थ पुरा गरेपछि पहिला दिएका आश्वासनहरू तत्कालीनका लागि मात्र हुने त्यो एउटा रणनिति मात्र हो भन्ने गरेको हुनाले उसले कांग्रेसलाई प्रयोग गरेर निर्वाचन जिने हतियारका रूपमा मात्र कांग्रेसलाई प्रयोग गर्ने रणनिति हो भन्ने हामीले ठहर गरेका छाँ, त्यसैले भन्नु पर्दछ कांग्रेस माओवादीको हतियार वन्यो भन्ने ।

दलहरूको निर्णय सिद्धान्त र विचार रद्दीको टोकरीमा

- देवेन्द्र चुडाल
endrachudal@gmail.com

त्यहाँ अप्रिय घटना घट्न सक्ने सम्भावना भएपनि विपक्षीदलले धैर्यता देखाएको छ । सरकारले केही महत्तवपूर्ण विद्येयकहरू विपक्षी दलको अवरोधका बीचमै पारित गरेको छ भने अमेरिकी सहयोग नियोग मिलेनियम च्यालेन्ज कपारेशनसँग भएको सम्फौत लाई समेत अनुमोदन गरेको छ । एमसीसी अनुमोदन पश्चात गठबन्धन भीत्र रहेका दलहरू मध्येको राष्ट्रिय जनमोर्चा गठबन्धनबाट वाहिरिएको भएपनि उसले निर्वाचनमा त्यही गठबन्धनभीत्र बसेर गठबन्धनवाट निर्वाचनमा जाने निर्णय गरेको हुनाले राष्ट्रिय जनमोर्चाले अहिले सम्म देखाएको राष्ट्रियता सम्बन्धी विषय र संघीयताको विरोध गर्ने अनि तिनै संघीयता पक्षधरसँग मिलेर निर्वाचनमा जाने रणनितिले गर्दा राष्ट्रिय जनमोर्चाले आफ्नो निति, सिद्धान्त र विचारलाई छाडेको प्रष्ठ हुदै गएको छ ।

मुलुकका दूला दलहरू मध्येको नेकपा
एमालेलाई एकलो पार्ने रणनितिले गठवन्धनलाई
केही लाभ भएपनि मुलुकलाई भने घाटा हुन
सक्छ । नेकपा एमाले अहिले सबै भन्दा दूलो
दल रहेको हुनाले उसको प्रभाव मुलुक भरमै
रहेको छ । स्थानीय तहमा एमालेको राष्ट्रो
उपस्थिति रहेको हुनाले गठवन्धनकारीहरूले
भने जस्तो उस्लाई एकल्प्याउने उनीहरूको
प्रयास सफल हुन सक्ने सम्भावना न्यून
रहेको छ । नेकपा एमालेलाई कमजोर पार्ने
रणनिति उद्देश्यका साथ माधव नेपालको
अध्यक्षतामा नेकपा एकीकृत समाजवादी
पार्टी दर्ता गराइएको र नेकपा एमालेलाई
विभाजित गराईएको हो । नेकपा एमाले
विभाजित भएपनि माधव नेपालले नेतृत्व
गरेको समाजवादी पार्टीमा एमालेका नगन्य
नेता तथा कार्यकर्ताहरू मात्र गएको हुनाले
गठवन्धनकारीहरूले सोचे जस्तो नेकपा
एमाले कमजोर छैन त्यही कारणले गर्दा
कांग्रेसका सभापति एवं प्रधानमन्त्री देउवाले
नै एकला एकलै निर्वाचनमा जाँदा एमालेले नै
जिल्ले पक्का पक्की भएकाले गर्दा गठवन्धन
गर्नु परेको हो भने अभिव्यक्ति दिएका छन् ।
प्रधानमन्त्री देउवाले केही समय पहिला चारवटै
सुक्षा निकायसँग कांग्रेस, एमाले, माओवादी
केन्द्र र नेकपा एकीकृत समाजवादीको
जनस्तरमा के कस्तो प्रभाव रहेको छ त्यसको
विश्लेषण गरी आफू समक्ष पेश गर्न आदेश
दिएका थिए, सो आदेश अनुसार ४ वटै सुरक्षा
निकायले मुलुकभरको अवस्था विश्लेषण गरेर
प्रधानमन्त्रीलाई रिपोर्ट तुभाएको थियो सो
सिर्पोटमा तेकपा एमाले तै गदिलो स्थानमा

रारपटमा नकपा एमाल न पाहल स्थानमा
रहेको र कांग्रेस दोस्रो र त्यसपछिको अवस्था
अहिले भन्न नसकिने रिपोर्ट बुझाएपछि
प्रधानमन्त्रीले आफ्नो पार्टीको केन्द्रीय
समितिको बैठकमा समेत नेकपा एमाले नै
बलियो अवस्थामा रहेको जानकारी आफुले
पाएको वताएका थिए । त्यही कारणले गर्दा र
माओवादी र एकीकृत समाजवादीलाई वैत्तीनी
तार्नु पर्ने कारणले गर्दा देउवाले गठवन्धन
नै गर्न पर्ने अडान लिएका हुन् । सभापति
देउवाको अडानलाई संस्थापन पक्षले समर्थन
गरेपछि संस्थापन इतरको विरोधका वावजुद
पनि गठवन्धन नै गर्नपर्ने पक्षमा कांग्रेसले
निर्णय गरेको छ ।

माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्टकमल दाहाल र नेकपा एकीकृतका अध्यक्ष माधव

नेपालको अनुरोधमा कांग्रेसले गठवन्धन वनाएरै सबै तहका निर्वाचनमा जाने निर्णय गरेपनि कांग्रेसको लागि त्यो घातक सावित हुन सकछ तर देउवाका लागि भने वरदान सावित हुन सकछ । देउवाले पनि संसदीय निर्वाचन पछि फेरी प्रधानमन्त्री वन्न पाउने आश्वासनले गर्दा गठवन्धन नै बनाएर अघि वढन मञ्जुर गरेका छन् । कांग्रेसका नेता रामचन्द्र पौडेल पछिल्ले समयमा देउवासँग नजिक भएका छन् । उनलाई देउवा नजिक पुऱ्याउन दाहाल नेपालले नै भूमिका खेलेका थिए । देउवाले आफू पुन प्रधानमन्त्री बन्ने चाहाना दाहाल नेपालले पुरा गरीदिने आश्वासन दिएपछि पौडेलको व्यवस्थापन कसरी गर्ने भन्नेमा प्रश्न उठेको थियो । त्यो प्रश्नको जवाफ दाहाल नेपालले नै देउवा र पौडेललाई दिएका छन् । संघीय ससदको निर्वाचनपछि पौडेललाई राष्ट्रपति बनाईदिने र माओवादी केन्द्रले उपराष्ट्रपति मै चित्त बुझाउने रणनिति लिएका हुनाले अहिले देउवा र पौडेलको स्वर एउटै भएको छ । एकला एकलै निर्वाचनमा जाँदा कांग्रेस नै ठूलो पार्टी बन्न सक्ने अवस्था रहेपनि दोस्रो ठूलो पार्टी नेकपा एमाले नै हुने भएकाले गर्दा दाहाल नेपाललाई छटपटी बढेको थियो । त्यही कारणले गर्दा माओवादी केन्द्र र नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टीलाई वैरती तर्न पर्न भएपछि दाहाल नेपाल राष्ट्रपति र प्रधानमन्त्री दुवै महत्वपूर्ण पदमा कांग्रेसलाई सुम्पिन तयार भएका छन् । पौडेलको प्रधानमन्त्री बन्ने सपना पुरा नभएपनि राष्ट्रपति बन्ने सपना पुरा हुने आश्वासनले गर्दा अहिले उनी देउवाका सहयोगीको भूमिकामा रहेका छन् ।

नेकपा एमालेलाई एकल्याउने जति सुकै प्रयास गठवन्थनले गरेपनि जनतामा भने नेकपा एमाले प्रति क्रेज रहेको र त्यो दिन प्रतिदिन बढ़दै गएको छ । दैनिक जसो हजारौ मानिस काग्रेस, माओवादी केन्द्र, एकीकृत समाजवादी पार्टी, जसपा, लोसपा र राप्रपा लगायतका अन्य पार्टीहरू परित्याग गरी एमालेमा प्रवेश गरीरहेका छन् । नेकपा एमाले विभाजित हुँदा जति मानिस एकीकृत समाजवादीमा गएका थिए त्यो भन्दा धेरै मानिसहरू एमालेमा प्रवेश गरेका हुनाले नेकपा एमालेलाई कमजोर ठान्नु काग्रेस माओवादीको लागि घातक सावित हुन सक्छ । उनीहरू सँगै ठूलो संख्यामा माओवादी केन्द्रका नेता तथा कार्यकर्ता एमालेमा प्रवेश गरेका हुनाले माओवादी केन्द्र आफैमा कमजोर रहेको छ । माओवादी केन्द्रले आफ्नो खुट्टमा उभिन सक्ने अवस्था नदेखेर कांग्रेसको पुच्छर समात्न तयार रहेको प्रष्ठ भएको छ । एकीकृत समाजवादी पार्टी त तल्लो तहसम्म पुग्न नसक्ने र केही नेता र केही कार्यकर्ताहरू मात्र विभाजित भएकोले माधव नेपाललाई त कांग्रेसको पुच्छर समात्न बाध्यता नै थियो । कांग्रेसले अब माओवादी केन्द्र र एकीकृत समाजवादीलाई वैर्तणी तार्नु पर्न भएको छ । के कांग्रेसका कार्यकर्ता तथा शुभचिन्तकहरूले कांग्रेसका नेताले भन्दैमा माओवादी केन्द्र र समाजवादी पार्टीका

उम्मेदवारलाई भोट दिन्छन् त ?
राजनितिक दलहरूका आ आफ्नै निति,
सिद्धान्त र विचारहरू हुन्छन् । ति आफ्ना
निति, सिद्धान्त र विचार जनताकहाँ पुऱ्याएर
जनताको सेवा नै उनीहरूको सिद्धान्त
भएपनि पछिल्लो समयमा राजनितिक दलका
नेताहरू सत्ता स्वार्थमा डुवेर आफ्नो निति
सिद्धान्तलाई रद्दीको टोकरीमा फालेर आफ्नो
निति सिद्धान्त र विचार भन्दा फरक विचार
राख्नेहरूसँग गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा जानु
भनेको जनतालाई भुक्याउनु वाहेक अन्य
केही हुन सक्दैन । कांग्रेसको र माओवादीको
सिद्धान्त र विचारै अलग अलग भएपनि
उनीहरू सत्ता स्वार्थका लागि गठबन्धन गर्न
तयार रहेका छन । कांग्रेसका संस्थापक नेता
विपि कोइरालाको विचार यहि थियो त ?
जब पार्टीहरू निति, सिद्धान्त र विचार विहिन
अवस्थामा पुग्दछन् । त्यस वेला उनीहरूलाई
जनताले विश्वास गर्न सक्ने आधार उनीहरूले
गुमाई सकेको हुन्छन् । अहिले बनेको गठबन्धन
खिचडी, गठबन्धन भएकाले गर्दा असली
कायर्कर्ताहरूले यो गठबन्धनलाई विश्वास गर्नु
र नेताहरूले भन्दैमा आफ्नो विचार वाहेकका
गठबन्धनका उम्मेदवारहरूलाई किमार्थ
मतदान गर्न हुदैन । मतदान गरीए आफ्
नो अधिकार उनीहरूलाई दिनु हो भने तथ्य
अब कार्यकर्ता, समर्थक र जनताले बुझनु
आवश्यक छ ।

स्थानीय तहमा योग्य उम्मेदवारको खोजी

बाबुराम विश्वकर्मा

गाउँपालिका, नगरपालिका तथा विशेष संरक्षित क्षेत्रको संख्या तथा सीमा निर्धारण आयोगका तत्कालीन अध्यक्ष पूर्वसचिव बालानन्द पौडेलले पाँच वर्षाधि स्थानीय चुनावको मुख्यमा यो पक्षिकारसंग भनेका थिए- गाउँपालिका वा नगरपालिकामा मलाई नै पठाए पनि गाहो छ । किनभने, अहिलेको स्थानीय तह पुरानो गाविस वा नगरपालिका होइन । कार्यकारी, न्यायिक र विधायिकी अधिकारसहितको शक्तिशाली सरकार हो । जोसुकैले स्थानीय सरकारको नेतृत्व सम्भालन सक्दैन ।

तर, योग्यताको सामान्य मापदण्डबेगर स्थानीय सरकार सम्भाल्ने जिम्मेवारीमा दलहरूले पठाएका पात्रका कारण स्थानीय सरकारको पहिले पाँच वर्ष उत्साहजनक भएन । स्थानीय सरकारको खाका कोरेका पौडेलको त्यक्तिवलाको कथनको सार थिएः स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि उम्दा र क्षमतावान् हुन जरुरी हुन्छ । तर, राजनीतिक दलहरूले पाँच वर्षाधिको स्थानीय निवाचनमा राष्ट्राभन्दा हाम्रा मान्छेलाई उम्मेदवार बनाएकाले स्थानीय सरकारको पाँचवर्ष कार्यकाल फितलो, कामचलाउ र भूर साबित भएको छ ।

जनप्रतिनिधिको योग्यताको कमीले कतिपय स्थानीय तहले वेलामा गाउँ तथा नगरसभासमेत गर्न नसकेर आफ्नो अयोग्यता प्रदर्शन गरे । दूरदराजका स्थानीय तहलाई छाडेर देशका महानगरका प्रमुखहरूको काम र भूमिकासमेत आलोचनारहित हुन सकेन । तिनले पर्याप्त स्रोतसाधन अनि सम्भाव्यता भएर पनि महानगरको मुहार फेरिने गरी आफूलाई रोलमोडल जनप्रतिनिधि प्रमाणित गर्न सकेन । ठूलो विडम्बना, देशको राजधानीसमेत रहेको काठमाडौं महानगरपालिकाका जनप्रतिनिधिको काम नै लज्जाको नमुना बन्यो । काठमाडौंको वार्षिक बजेट कैयाँ संघीय मन्त्रालयको भन्दा बढी छ । तर, महानगरवासीले पाँच वर्षाधि र अहिलेको महानगरमा कुनै अन्तर अनुभव गर्न पाएनन् ।

विकास बजेटबाट कमिसन कुम्ह्याउन जथाभावी डोजर चलाउने, अनियमित खर्च गरेर अत्यधिक बेरुजु बढाउने अनि कुशासन र भ्रष्टाचारमा डुबेर जनताबीच जानै नसक्ने अवस्थामा जनप्रतिनिधि पुग्नु सामान्य भएको छ । निजी स्वार्थका कारण प्रमुख र उपप्रमुखबीच कलह, बिलासी सवारीसाधन खरिद गर्ने र हात्याउने होउडबाजी देखियो । तलबभता र सुविधामा मरिहते गर्न जनप्रतिनिधिले अलिकित पनि लाज मानेको देखिएन । अनेक विवादास्पद काम गरेर सार्वजनिक आलोचना खेन्द्र धेरै स्थानीय तहका प्रमुख, उपप्रमुख र वडा अध्यक्षको दैनिकीजस्तो भयो । त्यसैले स्थानीय जनप्रतिनिधिविरुद्ध अदालतमा मुद्दा र अखियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा उजुरीको चाड लागेको छ ।

नगरी नहुने भन्दा गर्न नहुने काममा फसेका कारण स्थानीय जनप्रतिनिधिको पाँच वर्ष व्यर्थमा खेर गएको छ । थेरै स्थानीय तह र जनप्रतिनिधि यस अवधिमा रोलमोडल र नमुना नबनेका होइन । तर, तिनका राष्ट्र कामलाई खराब दृष्टान्तले ओफेल पारेका छन् । राजनीतिक दलहरूले स्थानीय तहमा पठाउने पात्रको योग्यतासम्बन्धी सामान्य मापदण्ड पनि तय नगरेकाले स्थानीय सरकारमा अयोग्यहरूको भिड लागेको हो । उम्मेदवार बनाउँदा पहुँचवाला र आफ्ना कृपापात्रलाई प्रथमिकता दिइएकाले स्थानीय सरकारको अनुहार विकृत बन्दै गएको हो । आफैले उम्मेदवार बनाएका पात्रहरूले जिम्मेवारी सम्भालेपछि जनआकाशाविपरीत काम गर्दा पनि दलहरूले ती पात्रबाटे खासै समीक्षा गरेको पाइँदैन । दलहरूका नजरमा आगामी चुनावमा तिनै अयोग्य पात्र फेरि पनि योग्य रहरिन सक्छन । त्यसैले आगामी चुनावमा पनि योग्यतम व्यक्तिभन्दा पैसा र पहुँचकै भरमा उम्मेदवार तय हुने जोखिम छ ।

संसारमा कुनै यस्तो क्षेत्र, सेवा,

काम, पेसा वा व्यवसाय छैन, जहाँ कुनै योग्यता जरुरी नहोस । विडम्बना, नेपाली राजनीतिमा योग्यता प्रणालीलाई शून्य बनाइएको छ । राजनीतिमा जोसुकै पनि सजिलै पस्न र निस्किन सक्छ । योग्यता प्रणालीको धज्जी नै उडाएकाले फरार अपराधी सांसद, मन्त्री र पार्टीको नेता बनिरहेको हुन्छ, उसैको देवत्वकरण गरिन्छ । मतदाताले त्यसलाई सामान्य मानिन्दिउपर्न विवशता छ । जोसुकै व्यक्ति फोला बोकेर राजनीतिक दल र नेताको पछि दौडिएपछि नेता बनिहाल्ने सजिलो मार्ग नेपालबाहेक सायद अरू देशमा देखन मुसिकल पार्छ । देशमा धेरै योग्य मानिएका नेताहरूले पनि भाषणबाहेक अरू केही गर्न जानेको देखिँदैन ।

जनप्रतिनिधि हुन कानुनले तोकेको औपचारिक योग्यता औपचारिकता मात्र हो । तर, कुनै पनि तहको सरकार सञ्चालनको जिम्मा पाउने व्यक्तिको योग्यता र क्षमताबारे सामान्य छलफलसमेत नहुनु उदेकलाग्दो छ । जेल बसेको, मान्छे मारेको वा सङ्कमा ढुगा हानेर प्रहरीको लाठी खाएक आधार मात्र अब जनप्रतिनिधिको योग्यता हुन सक्दैन । हचुवा वा लहडमा राजनीतिक दलमा डिरेको पात्र नेतालाई रिफाएपछि चुनाव वा मनोनयनको माध्यमबाट शासकीय जिम्मेवारीमा पुग्ने गरेको छ । तसर्थ, अधिकांश जनप्रतिनिधिको क्षमता उरतै भेटिन्छ । दलले चुनावका माध्यमबाट अधि सारेको आफ्नो पात्रको कार्यसम्पादन र क्षमताको लेखाजोखा गर्ने परिपाटी करै छैन । जति व्यवस्था बदलिए पनि देश नबन्नु र सर्वत्र बाबीं मात्र देखिनुको मुख्य कारण यही हो । जबसम्म राजनीतिमा योग्यता प्रणाली स्थापित गरिँदैन, तबसम्म भोलेहरू नै सर्वोत्कृष्ट बनिरहन्छन् ।

अहिलेको संविधानमा स्थानीय तहका लागि २२ एकल र १५ साभा अधिकार किटान गरिएको छ । वित्तमा सिंहदरबारबाट हुने करिब ६० प्रतिशतभन्दा बढी काम अहिले स्थानीय सरकारबाटे हुन सक्छ । संविधानले धेरै अधिकार स्थानीय तहलाई दिएकैले ७५३ स्थानीय सरकारलाई गाउँको सिंहदरबार भनिएको हो । तर, यति महत्वपूर्ण भूमिका र जिम्मेवारी भएका स्थानीय तहमा जाने व्यक्तिको वाञ्छित योग्यता तय गरिएन । न त संविधानमा जनप्रतिनिधिको योग्यता तय गरियो, न त कानुन बनाएर किटान गरियो । त्यसैले पाँच वर्षाधि र अहिले स्थानीय उम्मेदवार छनोटमा तात्क्षिक अन्तर छैन ।

अहिलेसम्म बाहुबल, धनबल र पहुँच अनि नेताको कृपा मुख्य गरी उम्मेदवार बन्ने आधार भएका छन् । अधिलोपटक त नेतापन्ती, नेताका सालासाली, छोराडोरी, प्रेमिका अनि आफन्ताहरू कैयाँ स्थानीय तहका प्रमुख, उपप्रमुखलगायत पदमा निर्वाचित भए । देशका स्थानीय तहका उपप्रमुखहरूको सूची केलाउने हो भने त्यसमा नेताका पत्ती र आसेपासेको उल्लेख्य संख्या देखिन्छ । यस्तो अवस्थामा स्थानीय तहमा योग्यतम रेथाने उम्मेदवार चयन कसरी हुन सक्ला ?

३० वैशाख ०७९ मा स्थानीय तहको निर्वाचन तय गरिएको छ । सबैको ध्यान स्थानीय तहको नेतृत्व गर्ने पात्रहरूको योग्यतातिर जान थालेको छ । किनकि, सही पात्र चयन हुन सकेन भने फेरि मतदाताले पाँच वर्ष टाउकामा हात राखेर परिष्कृतपूर्छ । त्यसैले, प्रमुख राजनीतिक दल र तिनका प्रमुख शेरबहानुर देउवा, केपी ओली, पुष्पकमल दाहाल, माधव नेपाल, बाबुराम भट्टराई, उपेन्द्र यादव, महन्थ ठाकुरलगायत नेताले एकपटक स्थानीय तह सम्भाल्ने कार्यकार्ताको योग्यताबारे मन्थन गर्न जरुरी छ । र, उहाँहरूलाई सार्वजनिक वृत्तले पनि आगामी चुनावका लागि गतिला उम्मेदवार तय गर्न उम्मेदवारसम्बन्धी न्यूनतम योग्यतासहितका मापदण्ड तय गर्न भक्तभक्त्याउन जरुरी छ । यो किन पनि जरुरी छ भने योग्यतम र उम्दा मानिसलाई दलहरूले निर्वाचनमा उम्मेदवार नबनाएसम्म मतदातालाई राजा मानिस छनोट गर्ने अवसर हुँदैन ।

स्थानीय सरकारलाई गएको पाँच वर्षमा रोलमोडल बन्ने अवसर थिए, जनप्रतिनिधि पनि उदाहरणीय बन्न सक्थे । तर, साँच्चे रोलमोडल जनप्रतिनिधि र स्थानीय तहको संख्या थेरै छ । यसको कारण अरू केही होइन, जनप्रतिनिधिको योग्यता नै हो । योग्य जनप्रतिनिधि न भएकाले स्थानीय तहको कार्यसम्पादन निम्हरो भयो । अनुभव र योग्यता कमजोर भएका जनप्रतिनिधि र योग्यता तहमा ढिलो पठाइएका कर्मचारीबीचको कलहले कैयाँ स्थानीय तह चल्न सक्छ ।

जनप्रतिनिधिको योग्यता केलाउँदा केही उम्दा जनप्रतिनिधिका साभा योग्यता र चारित्रिक गुण भेटिन्छ । स्थानीय तहमा उम्मेदवार हुने व्यक्ति इमानदार, भ्रष्टाचारमा नजुबेको, निष्ठावान्, लोकप्रिय र विगतमा आफू संलग्न क्षेत्रमा राष्ट्रो रेकर्ड बनाएको व्यक्ति हुन जरुरी हुन्छ । विषयगत रूपमा चाहिँ संविधानमा किटान गरिएको स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकार बुझेको, संघीयताको मर्म बुझेको, योजना निर्माण, कार्यान्वयन र अनुगमनको ज्ञान भएको व्यक्तिले स्थानीय

धेरै सुधार आउन सक्छ । नेतृत्व सीप, जनप्रतिचालन र सम्पौता गर्न जाने अनि स्रोत-साधन जुटाएर परिचालन गर्न सक्ने व्यक्ति स्थानीय तहलाई चाहिएको छ । स्थानीय आवश्यकताअनुसार विकास अनि ठाउँ विशेषको सम्भाव्यता बुझ्ने, नेपाली समाजको विविधता र बहुलता बुझेका, राजनीतिलाई आर्थिक उत्थानको मार्ग नबनाएका सदाचारी व्यक्तिहरू राजनीतिक दलहरूले उम्मेदवार बनाउने र मतदाताले छान्ने वातावरण चाहिएको छ, न कि, चुनावमा भएको खर्च असुली गर्न स्थानीय तहलाई दुरुपयोग गर्न जमात । एउटै व्यक्तिसँग यी सबै योग्यता नहुन सक्छ, तर यीमध्य धेरै योग्यता भएका मानिस दलहरूले उम्मेदवारको सूचीमा पर्ने हो भने स्थानीय लोकतन्त्रको शुद्धीकरण सुरु हुन सक्छ । कम्तीमा राजनीतिलाई पैसा अनि जीविकापार्जनको माध्यम नै बनाएकाहस्ताट सुशासन सम

किन सुवदैछन् मूल ?

सञ्जय अमोर

जलवायु परिवर्तनका कारण सिर्जित जलवायुजन्य प्रकारपमध्ये एक हो- खडेरी, जो नेपालका मध्य पहाडी जिल्लामा एक मुख्य चुनौतीका रूपमा देखापरेको छ। यसले विशेषगरी खेती प्रणाली र ग्रामीण जीविकापार्जनमा प्रत्यक्ष असर पारेको पाइन्छ। औखलदुग्गा र खोटाडका अधिकांश गाउँ बस्तीमा पानीको चरम अभाव छ। बस्ती नजिकाका पानीका मुहान सुकै गएका छन्। गाउँका पुराना आहाल, कुवा मासिंदै छन्। भिरालो भूभाग र पातलो माटोको तह भएको चट्टान पहाड भएकाले अकासेपानी छिटे बगेर खोलामा पुग्छ। जमिनमा पानी सौँसिन पाउँदैन, जसले जमिनमा हुने पानीको पुनर्भरणमा कमी आउँछ। यसरी पर्याप्त पानी पुनर्भरण हुन नसकदा माटोमा ओसिलोपनामा कमी आउनुका साथै उर्वरा शक्तिमा समेत हास आउँछ।

ओखलदुग्गाको माने भज्याड-५ निवासी ५६ वर्षीय मानबहादुर खत्री पोखरी सुकेको कथा सुनाउँछन्, गाईवस्तु चराउन ल्याउँदा पानी खुवाउने, आहाल बसाउनेदेखि चर्को घाममा गोठालाले समेत पौडिने पोखरी यही थियो, भोर्लेको पोखरी। गाईवस्तुहरू पोखरीको बीच भागमा जान सक्दैनन्थे। छेउछाउमै पानी खाल्यो, आहाल बस्थे। ठाउँ हेरेर पोखरीमा चारदेखि १० मिटरको गहिराईसम्म पानी बस्थ्यो। ऐंजेर र सिमलका रूप थिए पोखरीमा, ती पनि मासिए। अहिले पोखरीमा कमिला हिँदैन। अकाशे पानी अडिँदैन। पोखरी सुख्खा छ। करिब १५० घरधुरीका गाईवस्तुको चरन क्षेत्रमा गाईवस्तुले पिउने पानी छैन।

ओखलदुग्गाको सिद्धिचरण नगरपालिका-४, रुम्जाटार निवासी ६७ वर्षीय सोमबहादुर विश्वकर्माको भोगाइ पनि उर्तै छ। उनी भन्छन्, 'पहिले पहिले कापानीका मुहान सुकै गए। कति मुहान त सडक निर्माणका ऋममा पुरिए। स्थानस्थालाई खानेपानीको जोहो गर्ने गाहो छ। एक गाँगी पानी भरेन ल्याउन आधा घन्टादेखि ४५ मिनेटसम्म लाग्छ। कतिपय घरमा महिलाको काम नै पानी बोक्ने हुन्छ। १५ वर्ष अधिसम्म प्राकृतिक पानीका स्रोतले गाउँलाई पुर्यो। अहिले गाउँमा खानेपानीको अभाव छ। सिंचाइ गर्न, गाईवस्तुलाई पानी पुन्याउन मुरिकल छ। पानीको अभावले स्थानीयले गाईवस्तु पाल्स छाड्दै गएका छन्।'

विश्वका करिब १६ बिलियन मानिसले पानीको चरम अभाव भोगिरहेका छन्। पानीको अभाव आगामी दिनमा अफ विकाराल अवस्थामा पुग्ने र सन् २०५० सम्म विश्वको ५२ प्रतिशत जनसंख्याले पानीको समस्या भोग्ने प्रक्षेपण गरिएको छ। विकासोन्मुख देशमा महिलाले आफ नो परिवारका लागि आवश्यक पानीको व्यवस्थापन गर्छन्। टाढाबाट पानी बोक्नुपर्न भएकाले महिलाको अधिकांश समय पानीको जोहोमै बिने गर्छ। टाढाको स्रोतबाट पानी ल्याउनुपर्न भएकाले महिलाको कार्य बोक्न बढ्ने र स्वास्थ्यमा

प्रतिकूल असर पर्ने हुन्छ।

ओखलदुग्गाको सिद्धिचरण

नगरपालिका-४, रुम्जाटार निवासी लालीमाया परियारको दैनिकी बिहान भिसमिसे उज्यालोमै डोकोमा रितो गाँगी अनि दुई हातमा दुई जर्किन (ग्यालिन) बोकेर सुरु हुन्छ। उनको घरबाट करिब १५ मिनेटको बाटो हिँडेपछि जंगलमा पानी मुहान छ, लोकिल खोल्सी। लालीमाया भनिन्, 'पिउने पानी, सरसफाई, गाईवस्तुलाई खानेपानी सबै गरी दिनमा सात पटकभन्दा बढी पानी भर्न ओहोर-दोहोर गर्नुपर्छ।' दिन पानी ओसार्नमै बित्त, अन्य काम गर्नलाई फुर्सदै हुँदैन। मजस्तै अन्य ५० घरधुरीले यही लोकिल खोल्सीको पानीले गुजारा गर्दै आएका छन्।

खोटाडको रावाबेसी गाउँपालिका-१ निवासी ६० वर्षीया सीता माझी धाराबाट

खेर गएको पानी एउटा सानो पोखरीका जम्मा गरेर आफ्नो करेसाबारीमा सिंचाइ गर्छन्। सीता भनिन्, 'खेती गर्नका लागि जमिन छ, तर सिंचाइ छैन।' सिंचाइका लागि पानीका स्रोत छैनन्। दूधकोसीको पानी बोकेर सिंचाइ गर्न सकिँदैन। यहाँका पाखा बारीमा पनि सिंचाइको व्यवस्था भए हिउँदमा पनि पाखा बारी हराभरा हुने थिए। मजस्तै अन्य महिला दिदीबहिनीका साथै रथानीयले आयआर्जन गर्न सक्ने थिए।' सिद्धिचरण नगरपालिका-४, तिलिगे निवासी तारादेवी राई पानीको अभावले सिंगो गाउँलाई नै सकस भएको बताउँछन्। उनी भनिन्, 'करिब ३५ घरधुरी बाटो छेउमै भएको पानीको मूलको पानीमा निर्भर छौं। विहान ५ बजेदेखि पानी भर्नेको भीड लाग्छ। पालो कुरेर दुई गाँगी पानी भर्दा बिहान बित्त। तल खोला बगेको छ, माथि गाँचे सुकेको छ।'

पानीको कुल उपलब्धतामा कमी तथा भएको पानीको समेत उचित व्यवस्थापन हुन नसकेका कारण स्थानीयले पानीको सास्ती बेहोर्नुपरेको छ। स्थानीय, प्रदेश र संघीय सरकारहरूको सहयोगमा केही विद्युतीय पानी लिफिटडका आयोजना सञ्चालनमा आएको भए पनि स्थानीय पानीको माग सम्बोधन गर्नका निमित्त पर्याप्त छैनन्।

समुदायहरूले खडेरीबाट सिर्जित समस्यासँग जुध्न केही अनुकूलनका प्रयास

गरेका छन्। खेर जाने फोहोर पानी संकलनका लागि स-साना प्लास्टिक पोखरी निर्माण र प्रयोग, थोपा सिंचाइ प्रविधिको प्रयोग, वृक्षरोपण, वैकल्पिक खेती प्रणालीको खोजीजस्ता अनुकूलनका अभ्यास स्थानीय समुदायले गर्न थालेका छन्।

खडेरी सहन सक्ने बाली प्रजातिको प्रवर्द्धन, कृषि वनका अभ्यास अवलम्बन, बाली पात्रोमा समयानुकूलन, पानी संकलन तथा व्यवस्थापनका लागि स-साना भौतिक पूर्वाधारको निर्माण, अकासेपानी संकलन, संरक्षण पोखरीको निर्माण, सिंचाइ व्यवस्थापन, रेथाने परम्परागत ज्ञान तथा सीपको व्यवस्थापन जस्ता क्रियाकलाप प्रवर्द्धन गर्नाले स्थानीय समुदायको संकटासन्तालाई घटाई अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न सकिन्छ। साथै समुच्च खाडल र पुनर्भरण खाडलको निर्माण, पानी मुहान संरक्षणका क्रियाकलाप, पुराना

खेलकुद

योनेक्स सनराइजसँग प्रिन्सको चारवर्षे सम्भौता

विश्व जुनियर ब्याडमिन्टन वरीयताको शीर्षस्थानमा रहेका नेपाली खेलाडी प्रिन्स दाहाल र योनेक्स सनराइजबीच सम्भौता भएको छ। सम्भौताअनुसार योनेक्सले प्रिन्सलाई वार्षिक आठ लाख रूपैयासँगै आवश्यक सबै खेल सामग्री उपलब्ध गराउनेछ भने प्रिन्सले हरेक प्रतियोगितामा योनेक्सको लोगो अंकित खेल सामग्री प्रयोग गर्नु पर्छ।

मंगलबार आयोजित कार्यक्रममा योनेक्स सनराइजका तर्फबाट नेपालका लागि आधिकारिक विक्रेता इनास इन्टरप्राइजेजका प्रोप्राइटर राजु बास्तोला र दाहालले सम्भौतापत्रमा हस्ताक्षर गरेका छन्। सम्भौता चार वर्षका लागि भएको हो।

सम्भौताअनुसार हरेक अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय प्रतियोगितामा सहभागिता र जितको रकमसमेत योनेक्सले उपलब्ध गराउनेछ। साथै प्रिन्सले इन्डोनेसिया वा भारतमा प्रशिक्षणको अवसरसमेत पाउनेछन्। योनेक्सले उनलाई आवश्यक पर्ने खेल सामग्री र पोसाक पनि हस्तान्तरण गरेको छ। प्रिन्सको सम्भावना धेरै छ, प्रतिभावान् खेलाडीलाई पनि योनेक्सबाट सहयोग र सम्भौताको लागि बाटो खुलेको छ; बास्तोलाले भने।

विश्वकपका लागि २९ टिमको टुंगो लाग्यो, ३ टिम बाँकी

उत्तर अमेरिकी राष्ट्र मेकिसको र अमेरिका विश्वकपमा स्थान पक्का गरेका छन्। मेकिसको एल्साभ्याडरलाई २० गोल अन्तरले हराउँदै कतारमा २१ नोम्बरवेदिखि १८ डिसेम्बरसम्म आयोजना हुने विश्वकपमा छनोट भएको हो।

उत्तर अमेरिकी क्षेत्रको छनोटको अन्तिम खेलमा कोष्टारिकासँग २० ले हारेर पनि अमेरिका विश्वकपमा छनोट भयो। अमेरिकासँगको खेल जितेको कोष्टारिका गोल अन्तरले पछि परेको हो।

समान २५ अंक भए पनि अमेरिकाको गोल अन्तर ११ र कोष्टारिकाको ५ भयो। यो खेलमा अर्को थप ४ गोल गरेको भए कोष्टारिकाले विश्वकपमा स्थान सुरक्षित गर्ने थियो। कोष्टारिकाले विश्वकपमा छनोटमा अब ओसियना क्षेत्रको न्यूजिल्याण्डसँग अन्तरमहादेशीय प्रतिस्पर्धा गर्नु पर्न छ।

२२औं संस्करणको फिफा विश्वकपका लागि योसँगे २९ राष्ट्र छनोट भइसकेका छन्। आयोजकको हैसियतमा कतार सिधै छनोट भएको हो भने बाँकी २८ टिमले छनोट चरण पार गरेर विश्वकपमा स्थान बनाएका हुन्। अब ३ टिमको टुंगो लाग्न बाँकी छ। कतार विश्वकपका लागि १ अप्रिलमा झ छन।

विश्वकपका युरोपबाट सर्वाधिक १३ टिमले खेलेछन्। कतार विश्वकपका लागि १२ टिम युरोपबाट छनोट भइसकेका छन्। रूस र युक्रेनबीचको तनावका कारण युरोपबाट एक टिमको छनोट हुन बाँकी १२ टिमले विश्वकपमा छनोट हुनेछन्। यसेगरी अफ्रिकाबाट ५, एसिया र दक्षिण अमेरिकाबाट ४-४, उत्तर अमेरिकाबाट ३ टिमले विश्वकपमा स्थान पक्का गरेका छन्।

कतारमा हुने विश्वकपका लागि अहिलेसम्म २९ टोली छनोट भइसकेका छन् भने अब ३ टोलीको टुंगो लाग्न बाँकी छ। जसमा अन्तरमहादेशीय प्लेअफबाट २ तथा युरोपको प्लेअफबाट १ टिम छनोट हुनेछन्।

अन्तरमहादेशीय प्लेअफमा उत्तर अमेरिकी राष्ट्र कोष्टारिकाले ओसियना क्षेत्रको विजेता न्यूजिल्याण्डसँग खेलेछ। यसै अर्को अन्तरमहादेशीय प्लेअ

● एससिटी र एनआइसी एसिया बैंकबीच सम्झौता

भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक स्मार्ट च्वाइस टेक्नोलोजिज लिमिटेड (एससिटी) र एनआइसी एसिया बैंकबीच स्मार्ट क्युआरमार्फत भुक्तानी सेवा सञ्चालनका लागि सम्झौता भएको छ । सम्झौतामा एससिटीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत नारायणप्रकाश भुजूँ र एनआइसी एसिया बैंकका सहायक प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सन्तोष राठीले हस्ताक्षर गरेका हुन् । सम्झौतामा एससिटीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत नारायणप्रकाश भुजूँ र एनआइसी एसिया बैंकमार्फत स्मार्ट क्युआरको सुविधा लिन पाउने जनाइएको छ । इएमपी स्ट्यान्डर्डमा जारी गरी फाइनान्सियल रिव्युमार्फत कारोबारको भुक्तानी तथा फस्टोर्ट गर्ने भएकाले स्मार्ट क्युआरमार्फत भुक्तानी लिन तथा दिन सहज, सुरक्षित र भरपर्दा रहेको कम्पनीको दाबी छ । विगत २० वर्षदेखि विभिन्न भुक्तानीका विभिन्न सेवा दिँदै आएको एससिटी र एनआइसी एसियाबीच भएको यो सहकार्यले देशको समग्र अर्थतन्त्रको विकासमा थप योगदान पुग्ने कम्पनीको दाबी छ ।

● नेपाल टेलिकमले ल्यायो 'अल नेट भ्वाइस प्याक'

नेपाल टेलिकमले जुनसुकै सेवा प्रदायकको नेटवर्कमा कुराकानी गर्न सकिने किफायती मूल्यका अल नेट भ्वाइस उपलब्ध गराउने भएको छ । कम्पनीले हाल उपलब्ध भइरहेका विभिन्न प्रकारका अननेट भ्वाइस प्याक कायम राख्दै तिनमा थप सुविधासहित किफायती मूल्यमा विभिन्न प्रकारमा अल नेट भ्वाइस प्याक उपलब्ध गराउन लागेको हो । यसका साथी कम्पनीले उपलब्ध गराइरहेका विभिन्न प्रकारका सजिले अनलिमिटेड प्रिपेड प्याक र सियुजी प्याकहरूलाई अझे ग्राहकमैत्री र आकर्षक बनाइएको कम्पनीले जनाएको छ । नयाँ व्यवस्थाअनुसार जुनसुकै नेटवर्कमा पाँच सय मिनेटसम्म कुराकानी गर्न सकिने २८ दिनको प्याक दुई सय ६५ रुपैयाँमा र एक हजार दुई सय मिनेटसम्म कुराकानी गर्न सकिने ३५ दिनको प्याक पाँच सय ५० रुपैयाँमा उपलब्ध गराइएको कम्पनीको भनाइ छ । यसैगरी, बिहान ५ बजेदेखि साँझ ५ बजेसम्म कुराकानी गर्न सकिने अनलिमिटेड अल नेट डे भ्वाइस प्याक र राति १० बजेदेखि बिहान ७ बजेसम्म जुनसुकै सेवा प्रदायकको नेटवर्कमा असीमित कुराकानी गर्न सकिने अनलिमिटेड अल नेट नाइट प्याक २५ रुपैयाँमा खरिद गर्न सकिने कम्पनीले जनाएको छ । साथी, आवश्यकतामा बिहान ५ बजेदेखि साँझ ५

बजेसम्म १२ रुपैयाँमा ३० मिनेट १५ रुपैयाँमा एक सय २० मिनेट जुनसुकै नेटवर्कमा कुराकानी गर्न सकिने जनाइएको छ । कम्पनीले उपलब्ध गराइरहेको सजिले अनलिमिटेड पोस्टपेड र प्रिपेड प्याक थप आकर्षक बनाइएको कम्पनीले जनाएको छ । पाँच सय ९९ रुपैयाँमा कम्पनीभित्रकै नेटवर्कमा असीमित कुराकानी गर्न सकिने प्याकमा अन्य सेवा प्रदायकको नेटवर्कमा दुई सय ५० मिनेट कुराकानी गर्न वा एक जिबी डेटा चलाउन सकिने सुविधा थप गरिएको छ ।

साथी, सात सय ९९ मा कम्पनीभित्रकै नेटवर्कमा असीमित कुराकानी गर्न सकिने प्याकमा अन्य सेवा प्रदायकको नेटवर्कमा पाँच सय मिनेट कुराकानी गर्न सकिने र दुई सयवटा सन्देश पठाउन सकिने व्यवस्था रहेको कम्पनीले जनाएको छ । नौ सय ९९ रुपैयाँमा प्याकमा प्रतिदिन दुई जिबी डेटा तथा चार सय अल नेट सन्देश र एक हजार चार सय ९९ रुपैयाँमा प्याकमा प्रतिदिन चार जिबी डेटा तथा एक हजार अल नेट सन्देश पठाउन सकिने सुविधा रहेको कम्पनीले जनाएको छ । यी दुवै प्याकमा कम्पनीभित्रकै नेटवर्कमा असीमित कुराकानी गर्न सकिनुका साथी अबदेखि अन्य सेवा प्रदायकको नेटवर्कमा पनि असीमित कुराकानी गर्न सकिने सुविधा उपलब्ध हुनेछ ।

● मेगालाई दुई अन्तर्राष्ट्रिय अवार्ड

मेगा बैंक नेपाल लिमिटेडले एकैसाथ दुई अन्तर्राष्ट्रिय अवार्ड जितेको छ । बैंकले बैंस्ट सिएसआर कमर्सियल बैंक नेपाल अवार्ड २०२२' र मेगा बैंकको सिइओ अनुपमा खुन्जेलीले 'बुमन बैंकिङ सिइओ अफ दी एयर अवार्ड २०२२' जितेका हुन् ।

सिंगापुरको वर्ल्ड बिजेनेस आउटलुक्का अनुसार, सामाजिक संस्थागत उत्तरदायित्वान्तर्गत नेपालको विभिन्न सामाजिक क्षेत्रमा मेगा बैंकले उत्कृष्ट योगदान गरेबापत बैंस्ट सिएसआर कमर्सियल बैंक नेपाल अवार्ड २०२२' प्रदान गरिएको हो । बैंकले गत आर्थिक वर्ष एक करोड ३५ लाख रुपैयाँमा कोमिड रोकथाम तथा उपचारका निर्मित राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक कोषमा उपलब्ध गराएको थिए ।

यस वर्ष संघीय, प्रादेशिक वा पालिकास्तरीय अस्पतालहरूको आक्रिमिक कक्ष तथा बालकक्षो सुधार उपचारार्थ खर्च गर्ने नीति लिएको बैंकले जनाएको छ । शिक्षामा बालिकाहरूको पहुँचलाई स्थापित गर्ने महिला सशक्तीकरणमा टेवा पुन्याउन र मेगा बैंकमै रोजगारीको अवसर सर्जना गर्न बैंकले 'एक शाखा दुई छोरी' कार्यक्रमअन्तर्गत सामुदायिक

काठमाडौं । साढे दुई वर्षदेखि प्रभावित उत्तरी नाकाबाट हुने व्यापार अब छिउँ सहज हुने भएको छ । रसुवा र तातोपानी नाकाबाट हुने आयात-निर्यातलाई छिउँ सहज बनाउने चीनले प्रतिबद्धता गरेको छ । चिनियाँ विदेशमन्त्री तथा स्टेट काउन्सिलर वाल यीको तीनदिने नेपाल भ्रमणका क्रममा नेपालले दुई मुलुकबीचका नाकाबाट हुने व्यापार सहजीकरण गरियुपर्ने विषयलाई प्राथमिकताका साथ उठाएको थिए । खासगरी नेपालको निकासीमा चीनले लगाएको अवरोध हटाउन नेपाली पक्षले विशेष जोड दिएको थिए । मुख्य वर्ता र साइडलाइन छलफलमा चिनियाँ पक्षले दुवै नाकाबाट छिउँ सहज आयात-निर्यात गर्न सकिने ब्रिटिश मिलाउने आश्वासन दिएको छ ।

भासीले भन्दै साढे दुई वर्षयता नाका पूर्ण र सहज रुपमा सञ्चालन गर्नुपर्ने माग राख्दै आएको थिए, नेपालको निर्यातमा लगाइएको अवरोध हटाउन पटक-पटक आग्रह गर्दै आएको थिए, तर चिनियाँ पक्षले हाप्तो कुरालाई सुने-नसुनभैं गर्दै आएको थिए; बैठकमा सहभागी वाणिज्य मन्त्रालयका एक उच्च अधिकारीले भने, 'तर, यसपटक चीनले यस विषयलाई अलि गम्भीरताका साथ लिएको छ, मुख्य बैठक र साइडलाइन बैठकमा चिनियाँ विदेशमन्त्री र सहायक वाणिज्यमन्त्रीले आयात-निर्यात सहज रुपमा गर्न सकिने वातावरण मिलाउने बताएका छन् ।

चिनियाँ विदेशमन्त्री र नेपालको परराष्ट्रमन्त्रीबीचको वातामा तातोपानी र रसुवागढी नाकामा दोहोरो कार्गो आवागमन सुरु हुनुपर्नेमा नेपालले जोड दिएको थिए भने चीनले कोमिड प्रोटोकलका आधारमा नाका नियमित गर्न सहजीकरण गर्न आश्वासन दिएको छ । यसका लागि थप ग्रहकार्य गर्न दुवै परराष्ट्रमन्त्रीले सम्बद्ध अधिकारीलाई निर्देशन दिएका छन् । उच्च तहको

कपोरेट

विद्यालयहरूमा कक्षा एक देखि १२ सम्म अध्ययनरत तीन सय ९० छात्रालाई वार्षिक रुपमा ४३ लाख रकमबराबरको छात्रवृत्ति उपलब्ध गराएको जनाइएको छ । त्यस्तै, बैंककी प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अनुपमा खुन्जेलीले 'बुमन बैंकिङ सिइओ अफ दी इयर अवार्ड, २०२२' प्राप्त गरेकी छिन् । यो अवार्ड नेपालको 'क' वर्गको वाणिज्य बैंकको प्रथम महिला सिइओको इतिहास बनाउँदै बैंकको सफल नेतृत्व गरेबापत प्रदान गरिएको वर्ल्ड बिजेनेस आउटलुक्कले जनाएको छ । नेपालको 'बाठालाई' बैंक र सिइओ खुन्जेलीले यसै वर्ष बैंस्ट फिमेल अवार्ड २०२१' पनि प्राप्त गरेकी छिन् ।

● मोदी-लेखनाथ विद्युत प्रसारण लाइन तथा सबस्टेसन उदाटन

भारत सरकारको २५ करोड अमेरिकी डलर ऋण सहयोगमा निर्माण भएका मोदी-लेखनाथ विद्युत प्रसारण लाइन तथा सबस्टेसन परियोजनाअन्तर्गतका तीनवटा सबस्टेसनको कास्कीको लहचोकमा उदाटन भएको छ । भारत स्वतन्त्र भएको ७५ वर्षको उत्सव मनाउन भारत सरकारले अधि सारेको 'झलमझलाई' अनुसार अवधारणात्मक यसै वर्ष नेपालमा उदाटन गरिएको छ । उदाटनपछि भारत सरकारले अधिकृत अधिकारी अधिकृत प्रवीणरमण पराजुलीले यस्ता किसिमका गुणस्तरीय तालिमको पूर्वाधारलाई क्षेत्रीयस्तरमा समेत विस्तार गरिएको बताए । उनले आगामी दिनमा यस पाठशालामा विज्ञ प्रशिक्षकमार्फत अभिकर्ता र कर्मचारीका लागि नियमित तालिम एवं सेमिनारहरू सञ्चालन गर्न कम्पनी व्यवस्थापनलाई सुभाव दिए ।

प्रशिक्षण कक्षको सुरुवातपछि कम्पनीका वर्षावारीहरू खरिद गर्दा आकर्षक नगद छुट वा निश्चित उपहारहरू खरिद गर्दा अवधिकृत अधिकारी अधिकृत अधिकारीहरूको लागि नियमित प्रशिक्षणको आवश्यकता महसुस गरी प्रशिक्षण केन्द्रको स्थापना गरेको बताए । उनले आगामी दिनमा यस पाठशालामा विज्ञ प्रशिक्षकमार्फत अभिकर्ता र कर्मचारीका लागि नियमित तालिम एवं सेमिनारहरू सञ्चालन गर्न कम्पनी व्यवस्थापनलाई सुभाव दिए । प्रशिक्षण कक्षको सुरुवातपछि कम्पनीका वर्षावारीहरू खरिद गर्दा अवधिकृत अधिकारीहरूको लागि नियमित प्रशिक्षणको आवश्यकता महसुस गरी प्रशिक्षण केन्द्रको स्थापना गरेको बताए । उनले आगामी दिनमा यस पाठशालामा विज्ञ प्रशिक्षकमार्फत अभिकर्ता र कर्मचारीहरूको लागि नियमित तालिम एवं सेमिनारहरू सञ्चालन गर्न कम्पनीका वर्षावारीहरूको लागि नियमित प्रशिक्षणको आवश्यकता महसुस गरी प्रशिक्षण केन्द्रको स्थापना गरेको बताए । उनले आगामी दिनमा यस पाठशालामा विज्ञ प्रशिक्षकमार्फत अभिकर्ता र कर्मचारीहरूको लागि नियमित तालिम एवं सेमिनारहरू सञ्चालन गर्न कम्पनीका वर्षावारीहरूको लागि नियमित प

